

INSTRUKCJA O PRZYGOTOWANIU DO MAŁŻEŃSTWA W DIECEZJI RADOMSKIEJ

z dnia 1 marca 2024 r.

I. PRZYGOTOWANIE DALSZE

Przygotowanie dalsze do małżeństwa dokonuje się w rodzinie, w szkole podstawowej oraz we wspólnocie parafialnej. Jego celem jest ukazanie rodziny jako wspólnoty, w której człowiek najlepiej się rozwija.

I.1. W rodzinie

Rodzina jest pierwszym miejscem rozwoju człowieka jako osoby. Jest najważniejszym środowiskiem dla kształtowania charakteru, dojrzałej woli, uczuciowości oraz nabywania cnót społecznych. Rodzice jako pierwsi katecheci i nauczyciele wiary powinni uczyć dzieci postaw szacunku i miłości do Boga, drugiego człowieka oraz właściwego przeżywania płciowości.

Przygotowanie dalsze do małżeństwa polega na ukazywaniu życia rodzinnego jako powołania do budowania właściwych relacji w miłości i czystości. Rodzice powinni ukazywać rodzinę jako Kościół domowy przez wspólną modlitwę, przyjmowanie sakramentów i praktyki religijne.

I.2. W szkole

Szkoła jest miejscem kształtowania prawidłowych postaw społecznych człowieka, wprowadza w dziedzictwo kultury, przygotowuje do zawodu, sprzyja wzajemnemu poznaniu. To także miejsce, gdzie młodzież i dzieci przygotowują się do założenia rodziny, ucząc się, że małżeństwo między kobietą i mężczyzną obejmuje sferę cielesną, psychiczną i duchową oraz zdobywając wiedzę o odpowiedzialnym rodzicielstwie, ludzkiej płciowości, wychowaniu dzieci i roli rodziny w życiu społecznym.

W szkole przygotowanie dalsze do małżeństwa ma na celu pogłębienie wiary oraz przekazanie wiedzy dotyczącej istoty małżeństwa chrześcijańskiego, rodzicielstwa, ojcostwa, macierzyństwa, właściwego rozumienia miłości i płciowości człowieka. Szczególną uwagę należy w tym względzie otoczyć dzieci i młodzież z rodzin z trudnościami. W tej roli

wychowawcy, nauczyciele i nauczający religii kształtują postawy dzieci i młodzieży współpracując z ich rodzicami.

I.3. W parafii

Dalsze przygotowanie do małżeństwa dopełnia formacja we wspólnotach działających w Kościele. Wspólnoty te rozwijają młodzież nie tylko w sferze duchowej, ale także zaspokajają potrzebę bycia z rówieśnikami, tworzenia więzi, szukania wzorców osobowych.

Parafialne przygotowanie dalsze do małżeństwa skupia się na ukazaniu wartości życia we wspólnocie, tworząc przestrzeń do nauki budowania relacji opartych na zaufaniu i do otwartości na drugiego człowieka oraz do dawania siebie innym. Bycie we wspólnocie uczy także, że wiara umacnia się poprzez dawanie świadectwa. Wszystkie te elementy sprzyjają późniejszemu zaangażowaniu w tworzenie rodzin, które budują wspólnotę Kościoła.

II. PRZYGOTOWANIE BLIŻSZE

Przygotowanie bliższe do małżeństwa obejmuje młodzież w szkole. Główną rolę odgrywają na tym etapie: rodzina, szkoła, szkolna lekcja religii, formacja duchowa w parafii oraz przynależność do grup rówieśniczych.

Celem przygotowania bliższego jest pogłębienie wiedzy o małżeństwie i rodzinie, poznanie zasad odpowiedzialnego rodzicielstwa i metod naturalnego planowania rodziny, przygotowanie do życia wspólnotowego oraz wprowadzenie w głębsze życie sakramentalne i liturgiczne.

II.1. W rodzinie

W rodzinie ludzie młodzi powinni poznawać ideał życia małżeńskiego i rodzinnego, uczyć się szacunku dla ludzkiej płodności, uznania wartości życia człowieka od poczęcia do naturalnej śmierci. W rodzinie kształtuje się także umiejętność rozwiązywania problemów i odpowiedzialność za relacje. Rodzice rozmawiają z dziećmi na te tematy, dają także przykład miłości, wierności i uczciwości małżeńskiej oraz zaangażowania w różne formy życia społecznego i religijnego.

II.2. W szkole

W podstawie programowej szkoły ponadpodstawowej pojawiają się zagadnienia dotyczące małżeństwa i rodziny. Przygotowanie bliższe na tym etapie powinno być zwieńczone otrzymaniem świadectwa ukończenia katechizacji szkolnej. Nie jest jednak ono tożsame z naukami przedślubnymi czy kursem przedmałżeńskim.

II.3. W parafii

Równolegle do katechezy szkolnej należy organizować spotkania duszpasterskie z młodzieżą w parafii. Szczególnie istotne będą na tym etapie spotkania przygotowujące

młodzież do sakramentu bierzmowania. Ich tematyka powinna dotyczyć także rozeznania powołania oraz chrześcijańskiej wizji małżeństwa i rodziny.

III. PRZYGOTOWANIE BEZPOŚREDNIE

Przygotowanie to odbywa się bezpośrednio przed ślubem kościelnym. Odpowiadają za nie sami narzeczeni, ich rodziny oraz duszpasterze parafialni.

Celem przygotowania bezpośredniego jest zrozumienie sensu małżeństwa jako sakramentu oraz pogłębienie więzi między przyszłymi małżonkami.

III.1. Przebieg przygotowania bezpośredniego

Przygotowanie bezpośrednie zaczyna się spotkaniem narzeczonych z duszpasterzem w parafii w celu ustalenia daty i miejsca ślubu. Na tym etapie przygotowania narzeczeni biorą udział w katechezach przedmażeńskich i spotkaniach z doradcą życia rodzinnego. Następnie konieczne jest zgromadzenie potrzebnej dokumentacji, sporządzenie protokołu przedślubnego, spowiedź przedślubna, wygłoszenie zapowiedzi, spisanie aktu ślubu i omówienie przebiegu ceremonii ślubnej.

III.2. Miejsce ślubu

Co do zasady ślub powinien odbyć się w parafii jednego z narzeczonych. Jest to parafia stałego lub tymczasowego zamieszkania albo faktycznego miesięcznego pobytu narzeczonych. Badanie kanoniczne i sporządzenie protokołu przedmażeńskiego powinny mieć miejsce w parafii, w której odbędzie się ślub.

III.2.1. Zezwolenie na ślub w parafii poza miejscem zamieszkania

Jeśli narzeczeni mają powody, by zawrzeć małżeństwo w innej parafii, powinni w tym celu uzyskać zezwolenie własnego proboszcza lub ordynariusza miejsca. „Takiego zezwolenia nie powinno się im odmawiać bez poważnej przyczyny ani uzależniać wydania go od spełnienia wymagań, których nie przewiduje prawo kanoniczne” (Dekret ogólny o przeprowadzaniu rozmów kanoniczno-duszpasterskich z narzeczonymi przed zawarciem małżeństwa kanonicznego, nr II).

Po udzieleniu zezwolenia obowiązek przeprowadzenia badania kanonicznego narzeczonych przechodzi na proboszcza parafii, w której małżeństwo ma być zawarte. Jeśli ślub będzie mieć miejsce w kościele nieparafialnym (rektoraldnym lub zakonnym) – protokół przedmażeński powinno się sporządzić w parafii zamieszkania któregoś z narzeczonych. Podobnie można zrobić, jeśli sporządzenie protokołu w parafii ślubu byłoby utrudnione np. z racji dużej odległości.

Niezależnie od tych sytuacji, proboszcz miejsca zamieszkania narzeczonych może podjąć się przeprowadzenia badania kanonicznego narzeczonych i przygotowania ich do zawarcia małżeństwa.

III.2.2. Licencja na błogosławienie małżeństwa poza parafią, w której sporządzany był protokół przedślubny

Jeśli ślub ma odbyć się w innej parafii niż ta, w której spisuje się protokół przedślubny, proboszcz parafii, w której został on przygotowany, wydaje dokument zwany „licencją”. Dokumentem tym informuje proboszcza parafii, w której odbędzie się ślub, o wyniku rozeznania kanonicznego i zaświadcza, że nic nie stoi na przeszkodzie do ważnego i godziwego zawarcia małżeństwa (kan. 1070, KPK).

„Jeśli małżeństwo ma być zawarte w kościele nieparafialnym, licencję należy przekazać proboszczowi parafii, na terenie której dany kościół się znajduje. Dotyczy to także przypadku, gdy wystawiającym licencję jest proboszcz personalny (np. kapelan wojskowy). Jeśli licencja jest udzielana za granicę, należy posłużyć się dokumentem w języku łacińskim, który po uzyskaniu *nihil obstat* miejscowej kurii diecezjalnej jest przesyłany przez tę kurię do kurii diecezji, w której ma zostać zawarte małżeństwo” (Dekret ogólny o przeprowadzaniu rozmów kanoniczno-duszpasterskich z narzeczonymi przed zawarciem małżeństwa kanonicznego, nr II, 10 i 11).

III.3. Spotkanie z duszpasterzem

Przygotowanie bezpośrednio do zawarcia sakramentu małżeństwa rozpoczyna się około 12 miesięcy, nie później jednak niż 6 miesięcy przed datą planowanej ceremonii zawarcia ślubu kościelnego.

Podczas pierwszej wizyty narzeczonych w kancelarii parafialnej należy:

III.3.1. ustalić datę ślubu,

III.3.2. zapoznać narzeczonych z przebiegiem przygotowań do zawarcia sakramentu małżeństwa (m.in. wręczyć ulotkę przygotowaną przez Wydział Duszpasterstwa Rodzin Kurii Diecezji Radomskiej),

III.3.3. poinformować o konieczności wzięcia udziału w katechezach przedmałżeńskich i dniu skupienia dla narzeczonych oraz w trzech spotkaniach w parafialnej poradni życia rodzinnego,

III.3.4. poinformować o niezbędnych dokumentach, jakie mają dostarczyć narzeczeni:

- a) świadectwo chrztu świętego obydwu stron, wydane w celu zawarcia małżeństwa, ważne 6 miesięcy od daty wydania;
- b) zaświadczenie z Urzędu Stanu Cywilnego o braku okoliczności wykluczających zawarcie związku małżeńskiego, w trzech egzemplarzach (sporządzone najwyżej na 6 miesięcy przed dniem ślubu);
- c) ostatnie świadectwo ukończenia katechizacji szkolnej;
- d) zaświadczenie o ukończeniu katechez przedmałżeńskich i spotkań w parafialnej poradni życia rodzinnego (tzw. kurs przedmałżeński).

III.4. Katechezy przedmałżeńskie

Narzeczeni zobowiązani są do odbycia katechez (nauk) przedmałżeńskich. Po rozmowie z duszpasterzem decydują, w jakiej formie chcą wziąć udział. W Diecezji Radomskiej obowiązują dwie formy nauk przedmałżeńskich:

- a) zwyczajna – zakłada realizację 10 tematów nauk i organizację dnia skupienia na zakończenie. Może odbywać się w formie 10 bądź 5 spotkań. Tematy, jakie obejmuje forma zwyczajna nauk przedmałżeńskich to:
 - a.1. Powołanie do małżeństwa
 - a.2. Poznanie siebie w narzeczeństwie
 - a.3. Aspekt prawny zawarcia małżeństwa
 - a.4. Zamyśl Pana Boga względem małżeństwa i rodziny
 - a.5. Małżeństwo jako sakrament
 - a.6. Liturgia ślubu
 - a.7. Rozwój i zagrożenia miłości małżeńskiej
 - a.8. Etyka życia małżeńskiego
 - a.9. Rodzina Kościołem domowym
 - a.10. Zasady funkcjonowania małżeństwa i rodziny

- b) nadzwyczajna – forma weekendowa połączona z dniem skupienia na zakończenie nauk. Trwa od piątku do niedzieli bądź w dwa następujące po sobie weekendy: w piątek i sobotę. Tematy, jakie obejmuje forma nadzwyczajna nauk przedmałżeńskich, to:
 - b.1. Jacy jesteśmy – nasza osobowość, nasze charaktery
 - b.2. Hierarchia wartości
 - b.3. Nasza codzienność – postawy
 - b.4. Nasza wiedza o sobie nawzajem – źródła naszych uczuć
 - b.5. My jako małżonkowie
 - b.6. Nasze oczekiwania względem małżeństwa
 - b.7. Wiara w moim i naszym życiu
 - b.8. Nasz dialog teraz i w małżeństwie
 - b.9. List miłosny
 - b.10. Ja i Bóg
 - b.11. Nierozzerwalność małżeństwa
 - b.12. Decyzja o ślubie kościelnym
 - b.13. Przysięga małżeńska
 - b.14. Nasze życie religijne w małżeństwie
 - b.15. Kryzys pożycia małżeńskiego
 - b.16. O czym myślimy najczęściej – codzienność życia w małżeństwie
 - b.17. Nauka Kościoła a nasze wyobrażenia i oczekiwania
 - b.18. Finanse w małżeństwie i rodzinie
 - b.19. Miłość i odpowiedzialność
 - b.20. Rodzicielstwo

Nauki przedmałżeńskie mają prawo realizować księża z ważną misją kanoniczną do organizacji i prowadzenia przygotowania narzeczonych do sakramentu małżeństwa, udzieloną przez Biskupa Radomskiego przy współpracy z osobami świeckimi, które także mają ważną misję kanoniczną do prowadzenia katechez przedmałżeńskich. Obowiązkiem księdza organizującego katechezy przedmałżeńskie jest złożenie sprawozdania na koniec roku kalendarzowego do Wydziału Duszpasterstwa Rodzin Kurii Diecezji Radomskiej.

Nauki przedmałżeńskie powinny odbywać się metodą warsztatową, w grupach do 20 par narzeczonych, z uwzględnieniem możliwości lokalowych. Pomieszczenia te powinny być odpowiednio wyposażone, czyste, zimą ogrzewane. Nie należy organizować nauk dla większych grup narzeczonych, ponieważ uniemożliwia to pracę warsztatową.

Nauki przedmałżeńskie w Diecezji Radomskiej mogą być organizowane jedynie według programów zatwierdzonych przez Wydział Duszpasterstwa Rodzin Kurii Diecezji Radomskiej. Zaleca się, żeby katechezy były prowadzone w różnym czasie, aby uniknąć pokrywania się terminów spotkań w różnych miejscach. Mogą one odbywać się o dowolnej porze roku.

Narzeczeni są proszeni o złożenie ofiary na rzecz organizacji katechez przedmałżeńskich w wysokości 100 zł od osoby. Szczegółowy opis dokonywania opłat znajduje się na stronie: www.rodzina.diecezja.radom.pl/kursy-przedmalzenskie. Przychodząc na spotkanie narzeczeni okazują dowód wpłaty. Zaproponowane kwoty mogą zostać zmniejszone bądź całkowicie zniesione w przypadku, gdy narzeczeni znajdują się w trudnej sytuacji materialnej.

Zaświadczenie o ukończeniu katechez przedmałżeńskich wymagane w Diecezji Radomskiej wydaje ksiądz organizujący dany kurs. Druki zaświadczeń księża mogą uzyskać w Wydziale Duszpasterstwa Rodzin Kurii Diecezji Radomskiej. Każde z zaświadczeń ma swój numer seryjny i znak wodny.

Jako dopełnienie katechez przedmałżeńskich narzeczeni powinni wziąć udział w dniu skupienia. Dni skupienia odbywają się w sanktuariach na terenie diecezji bądź na zakończenie nauk przedmałżeńskich. Terminy w sanktuariach ustala kustosz wraz z Dyrektorem Wydziału Duszpasterstwa Rodzin Kurii Diecezji Radomskiej.

III.5. Spotkania z doradcą życia rodzinnego

Po skończonych naukach przedmałżeńskich narzeczeni zobowiązani są do odbycia trzech indywidualnych spotkań z doradcą życia rodzinnego w parafialnej poradni życia rodzinnego.

W sprawozdaniu rocznym, jakie doradcy składają do Wydziału Duszpasterstwa Rodzin Kurii Diecezji Radomskiej, odnotowuje się liczbę par narzeczonych, którzy odbyli stosowne nauki oraz parafie, w których narzeczeni organizują ślub. W poradni może pracować osoba tylko z ważną misją kanoniczną udzieloną przez Biskupa Radomskiego.

III.6. Protokół przedślubny

Zaleca się, aby 6 miesięcy przed zawarciem sakramentu małżeństwa, narzeczeni spotkali się z księdzem w parafii, w której zamierzają zawrzeć ślub, w celu spisania protokołu przedślubnego. Na to spotkanie zobowiązani są przynieść dowody osobiste, zebrane i ważne dokumenty, zaświadczenia o odbyciu nauk i spotkań w poradni.

Celem spisania protokołu jest sprawdzenie, czy między narzeczonymi nie zachodzą kanoniczne przeszkody do zawarcia małżeństwa oraz potwierdzenie, że narzeczeni pragną zawrzeć małżeństwo zgodnie z nauką Kościoła katolickiego.

Duszpasterz przygotowujący do zawarcia małżeństwa powinien mieć pewność, że narzeczeni posiadają wiedzę dotyczącą katolickiego rozumienia małżeństwa jako sakramentu. Kapłan własnym nazwiskiem poświadcza, że są odpowiednio przygotowani do ślubu.

III.7. Spowiedź przedślubna

Narzeczeni zobowiązani są do odbycia dwóch spowiedzi przedślubnych. Pierwsza powinna odbyć się po rozpoczęciu przygotowań do ślubu, druga – bezpośrednio przed zawarciem małżeństwa. Osoby żyjące w związkach niesakramentalnych obowiązują jedna spowiedź, bezpośrednio przed zawarciem sakramentu małżeństwa. Przed przystąpieniem do sakramentu pokuty narzeczeni powinni poinformować spowiednika, że jest to spowiedź przedślubna oraz poprosić o potwierdzenie odbycia jej poprzez podpis na zaświadczeniu, jakie narzeczeni otrzymują od księdza w parafii, w której zamierzają zawrzeć małżeństwo.

III.8. Zapowiedzi przedślubne

Konieczne jest wygłoszenie zapowiedzi przedślubnych. Są one informacją o zamiarze zawarcia przez narzeczonych związku małżeńskiego, podaną do publicznej wiadomości celem potwierdzenia ich stanu wolnego oraz wykluczenia przeszkód do zawarcia małżeństwa. W parafiach zamieszkania narzeczonych należy wygłosić dwie zapowiedzi przedślubne.

Dokument z prośbą o wygłoszenie zapowiedzi narzeczeni otrzymują od księdza przy spisywaniu protokołu. Dokument ten należy niezwłocznie dostarczyć do wskazanej parafii. Po wygłoszeniu zapowiedzi dokument należy odebrać i przekazać księdzu, z którym narzeczeni spisywali protokół przedmałżeński.

Ordynariusz miejsca w uzasadnionych przypadkach może zwolnić z obowiązku ogłaszania zapowiedzi. W niektórych przypadkach wręcz powinno się skorzystać z tej możliwości, jeśli przedłożone dokumenty nie budzą wątpliwości co do stanu wolnego i braku innych przeszkód (np.: w sytuacji obawy zniesławienia, gdy mieszkający ze sobą od dłuższego czasu nupturienicy w społeczności wiernych uchodzili za małżeństwo albo osób po kanonicznym stwierdzeniu nieważności poprzedniego małżeństwa, bądź gdy narzeczeni mieszkają w innym mieście).

III.9. Ślub narzeczonych mieszkających za granicą

W przypadku, gdy narzeczeni mieszkają za granicą, ustalają datę ślubu w parafii, w której zamierzają zawrzeć związek małżeński. Obowiązkiem narzeczonych jest zgromadzenie dokumentów, o których mowa w punkcie III.3.4. Najpóźniej 6 miesięcy przed ślubem narzeczeni mają obowiązek zgłosić się do proboszcza parafii, na terenie której mieszkają za granicą, w celu przeprowadzenia rozmów kanonicznych i przygotowania do sakramentu małżeństwa.

W sytuacjach nieprzewidzianych w niniejszej Instrukcji o przebiegu przygotowania do małżeństwa decyduje ordynariusz miejsca.

III.10. Spotkanie przed ślubem

Zachęca się, aby w tygodniu przed ślubem zorganizować w kościele spotkanie z narzeczonymi, świadkami i innymi osobami, mającymi brać czynny udział w uroczystości zaślubin, aby omówić szczegóły przebiegu ceremonii ślubnej.

III.11. Błogosławieństwo narzeczonych

Zaleca się, aby przed przybyciem do kościoła, gdzie będzie sprawowana liturgia ślubu, miało miejsce błogosławieństwo narzeczonych przez swoich rodziców w domu rodzinnym. W tym celu należy przygotować wodę święconą z kropidłem, krzyż, obraz lub figurę patronów narzeczonych. Obrzęd składa się z prośby narzeczonych o błogosławieństwo, modlitwy nad nimi, błogosławieństwa rodziców, ucałowania krzyża i pokropienia wodą święconą. Obrzęd ten jest wprowadzeniem do liturgii sakramentu małżeństwa.

III.12. Powiadomienie Urzędu Stanu Cywilnego o zawarciu małżeństwa

Po ślubie należy przygotować „Zaświadczenie o zawarciu małżeństwa”. Powinno być ono sporządzone w trzech jednakowo brzmiących egzemplarzach, opatrzone pieczęcią parafialną, podpisem duchownego, przed którym zawarto małżeństwo, podpisami nowożeńców i dwóch świadków. Przed upływem pięciu dni proboszcz parafii, na terenie, której było zawarte małżeństwo jest zobowiązany dostarczyć jeden egzemplarz do Urzędu Stanu Cywilnego, drugi egzemplarz przekazuje narzeczonym, a trzeci zostawia w archiwum kancelarii parafialnej.

Fakt zawarcia małżeństwa należy niezwłocznie odnotować w księdze zaślubionych i w księdze ochrzczonych, a jeżeli byli ochrzczeni w innej parafii, należy przesłać do tej parafii prośbę o dokonanie adnotacji ślubu w akcie chrztu narzeczonych.

III.13. Materiały dla narzeczonych

Aby ułatwić narzeczonym sprawne znajdowanie dogodnych miejsc i terminów nauk przedślubnych oraz spotkań w parafialnej poradni życia rodzinnego została uruchomiona strona internetowa Duszpasterstwa Rodzin: www.rodzina.diecezja.radom.pl, na której można znaleźć:

- informacje organizacyjne dla narzeczonych:
www.rodzina.diecezja.radom.pl/przygotowanie-do-slubu-qa
- terminy kursów i informacje o zapisach:
www.rodzina.diecezja.radom.pl/kursy-przedmalzenskie
- kontakty do doradców życia rodzinnego z ważną misją kanoniczną:
www.rodzina.diecezja.radom.pl/parafialne-poradnie-zycia-rodzinnego
- protokół przedmałżeński, załączniki do protokołu przedmałżeńskiego, dekret ogólny o przeprowadzeniu rozmów kanoniczno-duszpasterskich z narzeczonymi przed zawarciem małżeństwa kanonicznego:
www.rodzina.diecezja.radom.pl/dokumenty

Na mocy dekretu Biskupa Radomskiego Marka Solarczyka, z dnia 26 lutego 2024 roku (L. dz. 351/24) powyższe wskazania obowiązują od 1 marca 2024 roku w Diecezji Radomskiej.

† Marek Solarczyk
Biskup Radomski

Radom, dnia 26 lutego 2024 roku